

УДК 37.016:81'243.2(477)"312"(075.8)

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4\(22\)-1237-1253](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4(22)-1237-1253)

Новік Крістіна Іванівна магістр, вчитель англійської мови, приватний репетитор, <https://orcid.org/0000-0002-8844-4129>

Кушевська Наталя Миколаївна старший викладач, кафедра лінгвістики та перекладу, факультет романо-германської філології, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-9379-0915>

Пильщик Світлана Володимирівна викладач, кафедра англійської мови в судновій енергетиці, факультет суднової енергетики, Херсонська державна морська академія, м. Херсон, <https://orcid.org/0009-0000-2696-6530>

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЧЕРЕЗ КЕЙС-СТАДІ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Анотація. Статтю присвячено проблемі дослідження теоретичних засад розвитку критичного мислення засобами кейс-методу в закладі вищої освіти України. Аналіз теоретичних джерел показав, що сучасний рівень міжкультурного спілкування вимагає трансформації в системі професійного навчання, що спонукає до пошуку нових ефективних технологій, які сприятимуть розвитку самостійної та активної особистості, яка здатна критично мислити. Одним із найбільш ефективних способів організації навчання в закладі вищої освіти є кейс-технологія, яка сприяє розвитку навичок аналізувати й узагальнювати різні види інформації, формулювати проблему та пропонувати можливі варіанти її вирішення відповідно до встановлених критеріїв. У запропонованій статті розкрито сутність кейс-методу, його цілі та завдання, місце і значення методу на заняттях з іноземної мови; визначено особливості кейс-методу, його принципи, структуру, вплив на формування якісних характеристик здобувачів вищої освіти; подано технологію підготовки кейсу та особливості його застосування; визначено труднощі та переваги даного методу навчання в закладі вищої освіти. У роботі надано перелік процесів критичного мислення здобувачів вищої освіти та продемонстровано їх зв'язок з використанням кейс-методу. У статті особливу увагу приділено типології кейсів

на заняттях з іноземної мови. Визначено класифікацію кейсів за певними критеріями, а саме: за функцією, формою, сюжетом, компетенціями, розміром. Охарактеризовано особливості в роботі викладача з кейсами. Автори дійшли висновку, що кейс-технологія надає освітньому процесу інтерактивного характеру. Здобувачі вищої освіти спілкуються іноземною мовою під час взаємодії один з одним та викладачем, коли намагаються знайти оптимальне вирішення проблеми шляхом аналізу ситуації, критичного осмислення інформації та врахування альтернативних думок. В іншомовному комунікативному середовищі відбувається навчання мовленнєвої взаємодії між комунікантами, забезпечується різноманітність форм взаємодії міжособистісного спілкування. Перспективним напрямом подальшого наукового пошуку автори вважають аналіз методичного, інформаційного та організаційного забезпечення впровадження кейс-методу на рівні організації освітнього процесу закладу вищої освіти й на рівні планування викладачем конкретної дисципліни.

Ключові слова: проблемно-орієнтоване навчання, міжкультурна компетентність, самостійна робота здобувачів освіти, дебати та дискусії, розвиток мовленнєвих компетенцій, інтерактивні методики освіти.

Novik Kristina Ivanivna Master of Arts, English Teacher, Private Tutor, <https://orcid.org/0000-0002-8844-4129>

Kushevska Natalia Mykolaivna Senior Lecturer, Department of Linguistics and Translation, Faculty of Romance and Germanic Philology, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-9379-0915>

Pylshchyk Svitlana Volodymyrivna Teacher, Department of English Language for Marine Engineers, Faculty of Marine Engineering, Kherson State Maritime Academy, Kherson, <https://orcid.org/0009-0000-2696-6530>

DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING THROUGH CASE STUDY IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE

Abstract. The article is devoted to the problem of researching the theoretical foundations of the development of critical thinking by means of the case method in a higher education institution in Ukraine. The analysis of theoretical sources showed that the current level of intercultural

communication requires a transformation in the system of professional training, which prompts the search for new effective technologies that will contribute to the development of an independent and active personality capable of critical thinking. One of the most effective ways of organizing training in a higher education institution is case technology, which promotes the development of skills to analyze and summarize various types of information, formulate a problem and propose possible options for its solution in accordance with established criteria. The proposed article reveals the essence of the case method, its goals and tasks, the place and significance of the method in foreign language classes; the peculiarities of the case method, its principles, structure, and influence on the formation of quality characteristics of higher education applicants are determined; the technology of case preparation and features of its application are presented; the difficulties and advantages of this method of education in a higher education institution are determined. The work presents a list of the critical thinking processes of higher education students and demonstrates their connection with the use of the case method. In the article, special attention is paid to the typology of cases in foreign language classes. The classification of cases according to certain criteria is determined by the critical function, form, plot, competencies, situation, size. Features of the teacher's work with cases are characterized. The authors came to the conclusion that the case technology gives the educational process an interactive character. Students of higher education communicate in a foreign language when interacting with each other and the teacher, when they try to find the optimal solution to a problem by analyzing the situation, critically understanding information and considering alternative opinions. In a foreign language communicative environment, speech interaction between communicators is taught, a variety of forms of interpersonal interaction is provided. The authors consider the analysis of methodical, informational, and organizational support for the implementation of the case method at the level of organization of the educational process of a higher education institution and at the level of planning by a teacher of a specific discipline to be a promising direction for further scientific research.

Keywords: problem-oriented learning, intercultural competence, independent work of students, debates and discussions, development of speech competences, interactive methods.

Постановка проблеми. Одним із найефективніших засобів підвищення ефективності пізнавальної активності здобувачів вищої освіти є використання в освітньому процесі інтерактивних технологій

навчання. Однією з основних цілей інтерактивного навчання є створення комфортних умов навчання, за яких той, хто навчається, відчуває свою успішність, інтелектуальну самостійність. Особливість інтерактивних технологій у тому, що в ході навчання здобувачі освіти мають можливість аналізувати те, що вони знають, розуміють і про що думають. Накопичений в Україні та за кордоном досвід засвідчує, що інтерактивні технології навчання сприяють інтенсифікації навчального процесу й активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти. Під час застосування інтерактивних технологій здобувачам освіти необхідно: аналізувати навчальну інформацію, творчо засвоювати навчальний матеріал; формулювати власну думку, правильно її виражати, аргументувати власну точку зору, а в разі необхідності – й дискутувати; навчитись слухати і поважати альтернативну думку; знаходити спільне розв'язання проблеми; критично мислити; аналізувати виробничі ситуації, виробляти самостійне рішення; збагачувати власний соціальний досвід через ознайомлення з різними життєвими ситуаціями; розвивати вміння самостійно працювати, творчий підхід до завдання, ініціативність та наполегливість, толерантність і здатність працювати в команді. З огляду на зазначене до числа найбільш ефективних методів підготовки майбутніх фахівців до інноваційної професійної діяльності відноситься кейс-метод (Case study), оскільки його основною функцією є навчання здобувачів освіти креативно мислити, вирішувати складні проблеми, які неможливо вирішити аналітичним шляхом. Але не досить розробленою залишається проблема використання кейс-методу в процесі вивчення спеціальних дисциплін, зокрема іноземної мови.

Крім того, проблема впровадження кейс-технологій у практику вищої професійної освіти нині є вельми актуальною ще й тому, що зумовлена двома тенденціями:

– перша впливає із загальної спрямованості розвитку освіти, її орієнтації не стільки на отримання конкретних знань, скільки на формування професійної компетентності, умінь і навичок розумової діяльності, розвиток здібностей особистості, серед яких особлива увага надається здібності до навчання, вмінню опрацьовувати великі масиви інформації;

– друга впливає з розвитку вимог до якості фахівця, який повинен володіти необхідним набором компетенцій, що дають змогу організувати пошук оптимальних рішень у різних ситуаціях, виділятися системністю й ефективністю дій у нових умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наразі в теорії і практиці професійної освіти накопичено значний досвід, який охоплює проблеми використання інтерактивних технологій навчання в освітньому процесі. Питання використання методу кейсів у професійно-орієнтованому навчанні іноземних мов досліджувало багато українських учених. Наприклад, О. Іванова обґрунтувала умови формування критичного мислення майбутніх філологів засобами кейс-завдань з англійської мови та апробувала їх ефективність. Вчена І. Форостюк розкрила сутність кейс-методу, його класифікацію та практичне використання в процесі викладання англійської мови здобувачам вищої освіти. М. Ляхова навела приклади використання кейс-методу в процесі навчання англійської мови за професійним спрямуванням здобувачів економічних спеціальностей, зробила екскурс в історію використання кейс-методу в освітньому процесі та виокремила основні етапи роботи над кейсом. Дослідники О. Бурковська та С. Пампура описали переваги і ризики використання такого методу навчання та окрему увагу звернули на те, що в основі кейс-методу є самостійна діяльність здобувача освіти, яка організовується закладом вищої освіти.

Мета статті – дослідження теоретичних засад розвитку критичного мислення засобами кейс-методу в закладі вищої освіти України.

Виклад основного матеріалу. Щоби стати успішним і досягти бажаного результату, необхідно постійно розвиватися і вдосконалюватися. Уміння критично мислити самому і формувати критичність мислення в учнів є показником рівня професійної компетентності викладача. Від того, як викладач зможе показати здобувачам вищої освіти переваги критичного мислення, забезпечити сприймання, запам'ятовування, розуміння, осмислення, залежить продуктивність їх діяльності, а отже, й ефективність самого процесу навчання.

Здатність критично і системно мислити виявляється у визначенні характерних ознак явищ, подій, ідей, їх взаємозв'язків, умінні аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях, зважати на протилежні думки та контраргументи, розрізняти факти, їх інтерпретації, розпізнавати спроби маніпулювання даними, використовуючи різноманітні ресурси та способи оцінювання якості доказів, надійності джерел і достовірності інформації [7, с. 5]. Отже, для формування у здобувачів вищої освіти критичного мислення важливого значення набувають такі процеси мислення, як сприйняття, знаходження, аналіз, інтерпретація, оцінювання інформації, пізнання, визначення альтернатив, прогноз наслідків, прийняття рішень,

виявлення взаємозв'язків, взаємозалежностей та взаємовпливів подій, явищ, процесів, моделювання процесів і ситуацій, виокремлення проблем, розроблення стратегій, плану дій, оцінювання процесу і результату розв'язання проблем. Це висуває певні вимоги до діяльності викладача. Щоб розвивати критичне мислення здобувачів вищої освіти, він має: забезпечити час і можливості для практики критичного мислення; дозволяти студентам міркувати; приймати різноманітні ідеї та думки; заохочувати активну участь в освітньому процесі; гарантувати молоді відкрити, сприятливу атмосферу без глузування; висловлювати, виявляти віру в здатність кожного здобувача освіти прийняти критичне рішення; цінувати критичне мислення. Технологія розвитку критичного мислення вимагає від викладача ґрунтовної підготовки, тривалого проектування, вміння реалізації програмових завдань. Відповідно, технологія розвитку критичного мислення дає змогу в умовах сучасного заняття підготувати здобувачів вищої освіти з розвиненим мисленням, здатних розуміти й оцінювати факти та закономірності, робити усвідомлений вибір, моделювати процеси та ситуації для вирішення проблем [8, с. 97].

Методика викладання іноземних мов на сучасному етапі досить чутливо реагує на нові методи й технології [2, с. 147]. Однією з найпопулярніших методик навчання в Європі й США є методика Case Study, розроблена британськими науковцями М. Шевером, Ф. Едейем та К. Єйтс. Цій методиці відводиться чільне місце у світовій практиці для вирішення сучасних проблем навчання, оскільки в її основу покладено концепції розвитку розумових здібностей особистості [1].

Метод кейс-стаді (від англ. case study – вивчення ситуації) відомий у вітчизняній освіті як кейс-метод, або метод ситуацій (моделювання життєвої ситуації) [4, с. 48]. Кейс-технологія – це узагальнена назва навчальних технологій, котрі є методами аналізу ситуацій, як-от: метод ігрового проектування, метод дискусії, метод розбору ділової кореспонденції, метод ситуаційного аналізу, метод інциденту, метод ситуаційно-рольових ігор [6, с. 117]. Кейс-метод передбачає самостійну іншомовну діяльність здобувачів освіти в штучно створеному професійному середовищі, що дає можливість поєднати теоретичну підготовку та практичні вміння, необхідні для творчої діяльності у професійній сфері [5, с. 119]. Сутність цієї методики полягає у використанні певних ситуацій (що й називають «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або виконання певних послідовних завдань здобувачами освіти [1].

Цінність кейс-навчання в тому, що воно водночас відображає і практичну проблему, й актуалізує певний комплекс знань, що необхідно засвоїти під час її вирішення, а також вдало поєднує навчальну, аналітичну й командну діяльність, що, беззаперечно, є ефективним і актуальним у реалізації сучасних освітніх завдань.

Неординарність цієї методики виявляється в розв'язанні притаманних лише їй завдань, таких як технологізація й оптимізація: методологічне насичення; застосування в навчанні різних типів і форм; комплексно-компетентнісний підхід [1].

Цілі кейс-методу полягають у:

- активізації здобувачів освіти, що у свою чергу підвищує ефективність професійного навчання;
- підвищенні мотивації до освітнього процесу;
- оволодінні навичками аналізу ситуацій та знаходження оптимальної кількості рішень;
- відпрацюванні вмінь роботи з інформацією, в тому числі вміння зажадати додаткову інформацію, необхідну для уточнення ситуації;
- моделюванні рішень різних ситуацій відповідно до завдання, представленні різних підходів до розроблення планів дій, орієнтованих на кінцевий результат;
- прийнятті правильного рішення на основі групового аналізу ситуації;
- набутті навичок чіткого й точного викладу власної точки зору в усній та письмовій формі, вмінь переконливо відстоювати і захищати свої погляди;
- виробленні навичок критичного оцінювання різних точок зору, здійсненні самоаналізу, самоконтролю та самооцінки [5, с. 120].

Цілі, на які спрямовано використання кейс-навчання, залежать від конкретної ситуації, але обов'язково мають проблемне завдання, над яким працює невелика група здобувачів освіти.

Психолого-педагогічні завдання кейс-навчання полягають у:

- набутті й розвитку навичок застосування теоретичного матеріалу для аналізу практичних проблем;
- формуванні навичок пошуку, відбору й оцінюванні інформації;
- навчанні формулювати запитання й формувати запити;
- формуванні вмінь розробляти багатоваріантні підходи до реалізації плану дій;
- набутті вмінь самостійно приймати рішення в умовах невизначеності;
- формуванні навичок всебічного аналізу ситуацій, прогнозуванні способів розвитку ситуацій;
- набутті умінь і навичок конструктивної критики [1].

Кейс-метод є методом професійно-орієнтованого навчання, адже при цьому майбутні фахівці набувають цінних для професійної діяльності якостей і умінь, як-от: критично мислити та аналізувати; співпрацювати в групі; вислуховувати альтернативну точку зору; аргументувати і захищати власну позицію; приймати відповідні рішення [4, с. 50].

Найбільш цінним, на наш погляд, є те, що кейс-метод формує вміння знаходити і застосовувати найбільш ефективні прийоми для досягнення максимального результату залежно від ситуації, швидко приймати альтернативні рішення й нести за них відповідальність в умовах високої невизначеності зовнішнього середовища. Таким чином, кейс-метод є реалізацією основних принципів ситуативного підходу, а саме варіативності завдань та їх вирішення, адже різні проблемні ситуації вимагають різних підходів до їх вирішення, системності в досягненні поставлених цілей, аналізу, інтерпретації взаємодіючих факторів, суміжності вирішуваних проблем [3, с. 76].

Привабливість цього методу ще й у тому, що він допускає варіативність навчання. Проблемна ситуація може бути створена й висвітлена як одразу на початку вивчення нової теми у викладенні теоретичного матеріалу, так і з метою узагальнення та систематизації матеріалу і знань здобувачів освіти [1].

Науковцями запропоновано різні класифікації кейсів за певними критеріями, а саме: за функцією, формою, сюжетом, компетенціями, розміром (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація кейсів

Критерії	Типи кейсів
за функцією	навчальні, виховні, тренувальні, аналітичні, дослідницькі, систематизувальні й прогностичні
за формою	практичні, навчальні, науково-дослідні
за сюжетом	завершені кейси, незакінчені кейси з відкритим кінцевим результатом, функціональні кейси, кейси, що базуються на реальних документах
за компетенціями	управлінські, навчально-методичні, аналітичні, інформаційні
за розміром	повні, стислі, міні-кейси
Центр кейсів (Case centre)	кейси-випадки, кейси-вправи, допоміжні кейси, кейси-прикладні, комплексні кейси, кейси-рішення.

Джерело: власна розробка авторів на основі [2;3;5;10].

Розглядаючи становлення кейс-методу в українській системі освіти, І. Форостюк з'ясувала типологію кейсів у дослідженнях науковців. Ю. Сурмін виділяє кілька типів кейсів, що визначаються відповідно до їх функції – навчальний, виховний, тренувальний, аналітичний, дослідницький, систематизувальний і прогностичний типи. Американські дослідники розглядають іншу класифікацію кейсів за сюжетом:

- завершені кейси, що базуються на фактах; підходять для цільового аналізу;
- незакінчені кейси з відкритим кінцевим результатом; здобувачі освіти можуть прогнозувати, робити припущення;
- функціональні кейси, які пише викладач, але є складність для викладача – досягти реального відображення ситуації;
- кейси, що базуються на реальних документах – статтях, звітах, наборі певних даних, етнографічних матеріалах [2, с. 147].

На основі сформованих ключових компетенцій виділяють управлінські кейси, навчально-методичні кейси, аналітичні кейси, інформаційні кейси тощо. Для викладання іноземної мови особливе значення має використання комунікативно-пізнавальних кейсів, метою яких є розвиток мотивації, творчої активності, самостійності та критичного мислення здобувачів освіти [3, с. 78].

На особливу увагу під час вивчення іноземної мови заслуговують такі види кейсів за формою:

1) практичні кейси (дані кейси якомога реальніше повинні відображати введену ситуацію або випадок); мета цих кейсів – на практичному прикладі навчити алгоритму прийняття правильного рішення в певній ситуації;

2) навчальні кейси (основним завданням їх виступає навчання); це кейси з формуванням проблеми, в яких описується ситуація в конкретний період, виявляються і чітко формулюються завдання. Мета такого кейсу – діагностування ситуації та самостійне прийняття рішення щодо зазначеної проблеми;

3) науково-дослідні кейси, які орієнтовані на включення здобувача освіти до дослідницької діяльності. Це кейси без формулювання проблеми, в них описується складніша, ніж у попередньому варіанті, ситуація, де проблема чітко не виявлена, а представлена у статистичних даних. Мета такого кейсу – самостійно виявити проблему, зазначити альтернативні шляхи її вирішення з аналізом наявних ресурсів [5, с. 121].

Центр кейсів (Case centre), найбільший світовий репозитарій колекції кейсів для навчання, пропонує свою типологію кейсів: кейси-випадки, кейси-вправи, допоміжні кейси, кейси-прикладні, комплексні кейси, кейси-рішення. Їх можна використати в межах тематики ситуативного спілкування для формування вмінь монологічного мовлення, розвитку критичного мислення на уроці іноземної мови.

1) Кейси-випадки. Це короткі кейси, які окреслюють один випадок і не вимагають від здобувачів спеціальної попередньої підготовки. Кейси цього типу використовуються на уроках для демонстрації понять або як тема для обговорення. У межах вивчення теми «Природа і погода» прикладом кейсів-випадків може бути історія, в якій детально описуються природні катаклізми, їх види, вплив погоди на здоров'я та настрій людини.

2) Кейси-вправи. Дають здобувачам вищої освіти можливість широко використовувати матеріал кейсів, коли необхідний кількісний аналіз. Маніпулювати цифрами в контексті реальної ситуації набагато цікавіше, ніж робити прості вправи. Прикладом такого кейсу для уроку за темою «Подорож» може бути історія з підготовкою до складних подорожей, які обмежені певними умовами та потребують спеціального спорядження.

3) Допоміжні кейси. Їх головною метою є передача інформації. Замість читання роздаткового матеріалу здобувачі вищої освіти знайомляться з описом та інформацією, яку підготував викладач. Інформація, представлена у вигляді кейса, сприймається здобувачами освіти краще, ніж у звичайному документі. На практиці такий кейс можна використати під час вивчення теми «Живопис», дослідити історію розвитку окремого напрямку в образотворчому мистецтві або факти з життя художника та його твори.

4) Кейси-прикладні. Здобувачі мають проаналізувати інформацію з кейса і виявити найважливіші зв'язки між різними складниками. Звичайно, тут постає питання: чому все відбулося неправильно, і як цього можна було уникнути? У межах теми «Наука і технічний прогрес» це може бути ситуація, в якій описуються сучасні засоби комунікації та інформації, вплив науки на розвиток суспільства.

5) Комплексні кейси. Ці кейси описують ситуації, де головні аспекти заховані у великій кількості інформації, частина якої неістотна. Завданням здобувачів вищої освіти є пошук і виділення цих аспектів. Складність полягає в тому, що вони можуть бути взаємопов'язані.

6) Кейси-рішення. Здобувачам необхідно вирішити, що вони будуть робити в обставинах, які склалися, і сформулювати план дій. Для

цього здобувачу вищої освіти необхідно потренуватися у виборі підходу, більш усього націленого на успіх. Прикладом таких кейсів для занять за темою «Країни мови, що вивчається» може бути ділова гра: студенти поїхали за кордон і за певний проміжок часу їм потрібно дізнатися основні відомості про країну, в якій вони знаходяться. Здобувачі мають розробити певну стратегію дій [6, с. 117–118].

Кейси також класифікують відповідно до їх розміру: 1) повні кейси (20–25 сторінок) орієнтовані на командну аналітичну роботу зазвичай протягом кількох днів, після закінчення якої команда презентує колективний результат; 2) стислі кейси (3–5 сторінок) призначені для групового обговорення безпосередньо на занятті та прийняття узагальненого рішення; 3) міні-кейси (1–2 сторінки) розраховані на аудиторне опрацювання часто як практичний супровід теоретичного матеріалу, що вивчається.

Вважають, що кейси можуть бути «мертвими» та «живими». «Мертві» кейси містять усю необхідну для аналізу інформацію. Для того щоб «оживити» кейс, треба заохотити здобувачів освіти до пошуку додаткової інформації для подальшого аналізу [10, с. 317].

Необхідно зазначити, що для роботи із цим методом потрібно проводити певні стадії підготовки та проведення занять, як-от:

- 1) підготовча робота, спрямована на засвоєння лексичного матеріалу, необхідного для подальшої діяльності;
- 2) ознайомлення з проблемною ситуацією загалом;
- 3) виділення головного питання, яке необхідно вирішити;
- 4) підготовка пропозицій/рішень (робота в групах);
- 5) аналіз запропонованих рішень основної проблеми, вибір найбільш оптимального рішення;
- 6) оцінювання результатів роботи як здобувачами вищої освіти, так і викладачем [2, с. 147].

Також вчені пропонують трьохетапну роботу над кейсом, що складається з трьох етапів:

I етап – індивідуальна робота;

II етап – робота в малих групах;

III етап – презентація результатів роботи в групі під час загального обговорення [4, с. 49].

Проводити кейси найбільш результативно на етапі завершення вивчення теми як підсумкове завдання, що розкриває на практиці результат роботи здобувачів вищої освіти протягом попередніх підготовчих занять.

Очевидно, що завдання не повинні виходити далеко поза межі лексичних умінь здобувачів освіти, оскільки протягом вирішення проблеми передбачається дискусія, необхідність робити висновки тощо.

Робота над кейсом має обов'язково включати роботу в аудиторії й самостійну роботу вдома, що дає змогу здобувачам вищої освіти осмислити напрацьований матеріал, вибрати з нього необхідний для розв'язання проблеми, обґрунтувати свій вибір перед одногрупниками (представниками «робочої групи») і разом із ними надати спільне рішення проблемної ситуації. Усі ці етапи безпосередньо пов'язані з формуванням і розвитком критичного мислення здобувача, виробленням навичок комунікації, умінь переконання і доведення власної думки, розвитком навичок командної роботи. Окрім того, така форма розвиває креативність здобувачів освіти, нестандартність мислення й уміння знаходити шляхи розв'язання проблемних питань [1].

Отже, технологія case-study розвиває критичне мислення, здатність до аналізування фактів і явищ, а також самоаналізу власної компетентності в рішенні проблеми. Необхідність таких навичок зростає у зв'язку з накопиченням інформації, в тому числі суперечливої, потребою знаходити в ній сутнісне, протистояти маніпуляціям свідомістю та важливістю доцільного й компетентного її використання в освітній діяльності та життєвій практиці [9, с. 9].

Виконуючи кейс-завдання, здобувачі вищої освіти інформаційно вмотивовані, оскільки мають новизну навчального матеріалу, висувують власні ідеї, вирішують проблемні завдання. Кейс-методика також дає змогу здобувачам швидко опрацьовувати матеріал і прагнути до самопізнання. На етапі відбору й аналізу матеріалу для виконання кейс-завдання відбувається розвиток пізнавальної активності й самостійності здобувачів освіти, що має безпосередній вплив на формування критичного мислення. Завдяки виступам із презентаційним матеріалом у майбутніх філологів розвиваються навички й уміння переконливості аргументації, адже їх завдання полягає в знаходженні шляхів розв'язання проблеми й переконанні опонентів у правильності вибору цих шляхів, релевантності свого рішення. Гнучкість критичного мислення формується на етапі відстоювання власної позиції щодо результатів роботи й урахування позиції інших учасників у процесі роботи над кейс-завданням [1].

У процесі оцінювання результатів здобувачі вищої освіти також беруть активну участь. Однак викладач залишає за собою останнє слово у виставленні оцінок, враховуючи результати спільного обговорення. Оцінювання результатів кейсового завдання й роботи здобувачів під час

його виконання враховує, з одного боку, результат вирішення поставленої проблеми, з іншого – мовленнєві вміння, продемонстровані здобувачами під час роботи з кейс-завданням. Необхідно звертати увагу на лексику та граматичні конструкції, якими користуються учасники освітнього процесу в усному або письмовому вигляді, і, звичайно, на вимову [2, с. 148].

Важливою особливістю в роботі з кейсом є те, що здобувачі вищої освіти самостійно готують кейси. При цьому викладач у разі потреби надає їм необхідну допомогу, консультує. По суті, кейс готує здобувач освіти разом із викладачем, але у нього залишається відчуття впевненості, значущості, що саме він є головним творцем і натхненником такого проекту. Саме завдяки цьому для занять варто вибирати практичні кейси, адже вони більш прості у використанні й будуть під силу майже всім здобувачам вищої освіти. Наведемо приклад одного з них [4, с. 50]:

1. You are expecting an important phone call from your partner, but you find that the phone has broken. It does not work. What will you do?

2. One of your employees is always late. He can be 10 or 15 minutes late, he is always late. What can you tell him in this case?

3. You need to copy the document and inform the staff about its contents. But the office printer breaks down. What will you do in this case?

4. One of your foreign partners is coming to your company. You need a translator to talk to him, but the translator has unexpectedly fallen ill. What will you do in this case?

5. All the workers of your company received both salary plus bonuses. But you haven't. What will you do?

6. Two employees are constantly talking and making a noise in the office. And you can't concentrate and work productively. What will you do in this case?

7. Your firm has been preparing for important negotiations for a long time. But the time has been changed at the last moment. What will you do?

Також кейс-метод – це важливий компонент діяльності викладача, оскільки він виступає віддзеркаленням досвіду, професіоналізму, особового та інтелектуального потенціалу; є стимулом до формування прогресивного образу мислення, етики й мотивації педагогічної діяльності, що дають можливість інакше думати, діяти, розвивати свій творчий потенціал і максимально реалізувати його [3, с. 77].

Особливістю роботи викладача, що практикує кейс-метод, стає виконання таких функцій, як:

– гносеологічна функція, що пов'язана з акумуляцією знань про дисципліну, яка викладається, а також про закони й механізми функціонування педагогічної системи;

– проєктувальна функція, яка вирішує завдання проєктування програм, розроблення послідовного, раціонального плану занять із використанням специфічних методів, прийомів і технологій;

– моделююча функція, що включає дії з відбору і композиційної побудови змісту курсу, вибору форм і методів проведення заняття, що адекватні цілям, завданням, умовам навчання, враховують інтереси, потреби й рівень навчання здобувачів вищої освіти;

– організаційна функція, пов'язана з реалізацією запланованих дій в освітньому процесі;

– комунікативна функція, спрямована на встановлення педагогічно доцільних взаємин між викладачем і здобувачем, а також взаємин студентів між собою;

– виховна функція, що припускає реалізацію загальноприйнятих етичних норм і форм поведінки, а також спрямована на формування професійних і соціально значущих якостей здобувачів вищої освіти;

– повчальна функція, що включає дії з розвитку інтелектуальних і пізнавальних здібностей здобувачів освіти [3, с. 78].

Проте кейс-навчання вимагає серйозної підготовки з боку викладача і здобувачів вищої освіти. Викладачеві необхідно мати певний практичний досвід у підготовці кейсових завдань і накопичення підготовленого апробованого матеріалу відповідно до напрямку дисципліни, яка викладається [2, с. 148].

Працюючи з кейсами, ми стикаємося з певними труднощами, серед яких:

– недостатня кількість годин, що виділяються на вивчення іноземної мови, і, як наслідок – недостатня підготовленість здобувачів вищої освіти з мови, хоча частково це компенсується високим рівнем мотивації, інтересу до цього виду навчальної діяльності;

– підготовка і проведення дискусії вимагає додаткових зусиль і часу не лише від викладача, а й від здобувачів освіти, внаслідок чого кейс-метод зазвичай організовується у формі самостійної роботи;

– багатьох викладачів бентежить те, що змінюється їх роль – зі звичайного викладача вони перетворюються на помічника, порадирика, а робота над кейсом не сприймається як справжнє навчання, радше – як гра [4, с. 49].

Висновки. Отже, з огляду на зазначене вище ми дійшли таких висновків:

1. Кейс-метод є ефективним для набуття навичок володіння іноземною мовою, оволодіння професійними знаннями, розвитку критичного мислення, а саме логіки та аналізу, і сприяє вмотивованості здобувачів освіти до вивчення іноземних мов і до навчання взагалі.

2. Кейс-метод – це інструмент, який дозволяє застосувати теоретичні знання для вирішення практичних проблем. Кейс активізує здобувачів освіти, розвиває їхні аналітичні й комунікативні здібності, залишаючи сам на сам із реальними ситуаціями, тобто є дієвим засобом підвищення професійної компетентності, способом поєднання навчального, освітнього та дослідницького складників освітньої діяльності.

3. Використання кейс-методу в освітньому процесі підготовки здобувачів вищої освіти для викладача означає серйозну підготовку і потребує значної мобільності в спілкуванні зі здобувачами під час роботи з кейсом. Для широкого застосування кейс-методу, на наш погляд, необхідно створити базу кейсів з різних дисциплін.

Перспективним напрямом подальшого наукового пошуку є аналіз методичного, інформаційного, організаційного забезпечення впровадження кейс-методу на рівні організації освітнього процесу закладу вищої освіти і на рівні планування викладачем конкретної дисципліни.

Література:

1. Іванова О.С. Case study на заняттях із англійської мови як засіб формування критичного мислення студентів-філологів. URL: https://revolution.allbest.ru/pedagogics/00841088_0.html (дата звернення: 18.04.2024).

2. Форостюк І. В. Використання кейс-методу на заняттях з англійської мови з майбутніми спеціалістами у сфері туризму. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2019. Том 30 (69). № 2 Ч. 1. С. 146–150. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2019.2-1/26> (дата звернення: 18.04.2024).

3. Гунько І.В., Волошина О.В. Застосування кейс-методу в процесі викладання іноземної мови в умовах навчально-науково-виробничого комплексу «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум». *Теорія та методика навчання. Інноваційна педагогіка*. 2021. Випуск 32. Т. 2. С. 75-79. URL: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-2.15> (дата звернення: 18.04.2024).

4. Ляхова М. Використання кейс-методу в процесі навчання англійської мови за професійним спрямуванням студентів економічних спеціальностей. *Нова педагогічна думка*. 2019. № 2 (98). С. 47-51.

5. Бурковська О., Пампура С. Використання методу кейсів у професійно орієнтованому навчанні іноземних мов. 2022, Vol. 1, No. 1. *Viae Educationis: Studies of Education and Didactics*. С.117-124. URL: <https://doi.org/10.15804/ve.2022.01.14> (дата звернення: 18.04.2024).

6. Петриченко Я. В. Кейс-технологія на уроках англійської мови в старшій школі. *Матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Мова, освіта, наука в контексті міжкультурної комунікації»*. 2022. С. 116-119. URL: http://dSPACE.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/26392/1/61_Petrichenko.pdf (дата звернення: 18.04.2024).

7. Стельмах А. М. Критичне мислення як педагогічний феномен: бібліографічний огляд. Суми: СДПУ імені Макаренка, 2022. 20 с. URL: <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/oglyad-krytychne-myslennya.pdf> (дата звернення: 18.04.2024).

8. Маркітан С. В. Використання технології критичного мислення на сучасному уроці географії. *Модернізація освітнього процесу в сучасних закладах освіти*. 2022. С. 95–99. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14667> (дата звернення: 18.04.2024).

9. Алексєєнко Т. Розвивальний потенціал case study (кейс-технології) у формуванні ключових компетентностей здобувачів освіти: до методичного інструментарю сучасного підручника. *Проблеми сучасного підручника*. 2022. Вип.29. С. 5-13. DOI: 10.32405/24n-1309-2022-29-5-13(дата звернення: 18.04.2024).

10. Кміть О. В. Кейсова технологія навчання іншомовного спілкування майбутніх педагогів. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 7(21). С. 312-321. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-7\(21\)-312-321](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-7(21)-312-321)(дата звернення: 18.04.2024).

References:

1. Ivanova, O.S. Case study na zaniattiakh iz anhliiskoi movy yak zasib formuvannya krytychnoho myslennia studentiv-filolohiv [Case study in English language classes as a means of forming critical thinking of philology students.]. Retrieved from https://revolution.allbest.ru/pedagogics/00841088_0.html [in Ukrainian].

2. Forostiuk, I. V. (2019). Vykorystannia keis-metodu na zaniattiakh z anhliiskoi movy z maibutnimy spetsialistamy u sferi turyzmu [Using the case method in English classes with future specialists in the field of tourism]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii – Scientific notes of TNU named after V. I. Vernadskyi. Series: Philology. Social communications*, 30 (69), 2 (1), 146-150. Retrieved from <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2019.2-1/26>[in Ukrainian].

3. Hunko, I.V., & Voloshyna, O.V. (2021). Zastosuvannia keis-metodu v protsesi vykladannia inozemnoi movy v umovakh navchalno-naukovo-vyrobnychoho kompleksu «Vseukrainskyi naukovo-navchalnyi konsortsium» [Application of the case method in the process of teaching a foreign language in the conditions of the educational-scientific-production complex «All-Ukrainian Scientific and Educational Consortium»]. *Teoriia ta metodyka navchannia. Innovatsiina pedahohika – Theory and teaching methods. Innovative pedagogy*, 32(2), 75-79. Retrieved from <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/32-2.15> [in Ukrainian].

4. Liakhova, M. (2019). Vykorystannia keis-metodu v protsesi navchannia anhliiskoi movy za profesiinym spriamuvanniam studentiv ekonomichnykh spetsialnestei [The use of the case method in the process of teaching English in the professional direction of students of economic specialties]. *Nova pedahohichna dumka – A new pedagogical thought*, 2 (98), 47-51.

5. Burkovska, O., & Pampura, S. (2022). Vykorystannia metodu keisiv u profesiino oriientovanomu navchanni inozemnykh mov [Using the case method in professionally oriented teaching of foreign languages]. *Viae Educationis: Studies of Education and Didactics*, 1 (1), 117-124. Retrieved from <https://doi.org/10.15804/ve.2022.01.14> [in Ukrainian].

6. Petrychenko, Ya. V. (2022). Keis-tekhnohiiia na urokakh anhliiskoi movy v starshii shkoli [Case technology in English lessons in high school]. *Mova, osvita, nauka v konteksti mizhkulturnoi komunikatsii – Language, Education, Science in the Context of Intercultural Communication: materials of the III Ukrainian Student Scientific and Practical Conference*, 116-119. Retrieved from http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/26392/1/61_Petrychenko.pdf [in Ukrainian].

7. Stelmakh, A. M. (2022). Krytychne myslennia yak pedahohichniy fenomen [Critical thinking as a pedagogical phenomenon]. *Bibliohrafichniy ohliad – a bibliographic review*. 20 p. Retrieved from <https://library.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/oglyad-krytychne-myslennya.pdf> [in Ukrainian].

8. Markitan, S. V. (2022). Vykorystannia tekhnolohii krytychnoho myslennia na suchasnomu urotsi heohrafii [The use of critical thinking technology in a modern geography lesson]. *Modernizatsiia osvithnoho protsesu v suchasnykh zakladakh osvity – Modernization of the educational process in modern educational institutions*, 95–99. Retrieved from <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/14667> [in Ukrainian].

9. Aliksieienko, T. (2022). Rozvyvalnyi potentsial sase study (keis-tekhnolohii) u formuvanni kliuchovykh kompetentnosti zdobuvachiv osvity: do metodychnoho instrumentariu suchasnoho pidruchnyka [The developmental potential of case study (case technology) in the formation of key competencies of education seekers: to the methodological toolkit of a modern textbook]. *Problemy suchasnoho pidruchnyka – Problems of the modern textbook*, 29, 5-13. Retrieved from 10.32405/24n-1309-2022-29-5-13[in Ukrainian].

10. Kmit, O. V. (2023). Keisova tekhnolohiia navchannia inshomovnoho spilkuvannia maibutnikh pedahohiv [Case technology of teaching foreign language communication of future teachers]. *Nauka i tekhnika sohodni – Science and technology today*, 7(21), 312-321. Retrieved from [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-7\(21\)-312-321](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-7(21)-312-321) [in Ukrainian].